

BÖLÜM 10

Sağlık Turizminde Sağlık Hakkı ve Etik Sorunlar

Muzaffer AKDOĞAN¹

GİRİŞ

Sağlık turizmi hem hukuki hem de etik açıdan oldukça sorunlu ve tartışmalı bir alandır. Sağlık turizmi sektörü, hukuki kurallar ve etik ilkeler çerçevesinde yeterli düzenlemelerin olmadığı durumlarda hastaların güvenliğini sağlamada endişe verici olabilmektedir. Özellikle yüksek teknoloji gerektiren tıbbi işlemler ve piyasa odaklı sağlık işletmeleri birçok etik soruna kaynaklık etmektedir. Yasal düzenlemelerin yetersiz olduğu ve tamamen rekabetçi bir ortamın olduğu bu tür bir pazarda, çaresiz kalan hastaların tedaviyi elde etmek için istismar ve manipülasyon riskiyle karşı karşıya kaldığı görülmektedir.

Sağlık turizmi, bazı hastaların kendi ülkelerinde yasadışı kabul edilen işlemler için seyahat etme motivasyonu ile ortaya çıkan bir alandır. Bu tür seyahatlerin amacı, yerel yasal düzenlemeleri atlamak ve/ya dolanmaktır. Yasaları ihlal eden turistlerin yanı sıra, sağlık turizmi işletmecilerinin de bu durumun hukuki sonuçlarının farkında olmaları önemlidir. Ayrıca, bu durum uluslararası hukukun da etkilendiği önemli bir sorundur. Bir ülkede suç kabul edilen bir eylemin faili kişiler, yurtdışındaki faaliyetlerinden dolayı söz konusu suçun uluslararası bir hukuk meselesi haline gelmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, sağlık turizmi alanında yapılan pazarlama faaliyetleri, yanıltıcı olmanın yanı sıra açıkça yasa dışı uygulamaları içerebilecek potansiyele de sahiptir.

¹ Doç. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, muzafferakdogan@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-9999-0969

gözetilmeli ve herkesin sağlık hizmetlerine adil bir şekilde erişimine önem verilmelidir. Bu konuda ulusal ve uluslararası düzeyde iş birliği ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışma, sonuç itibarıyla sağlık turizmi politikalarının ve düzenlemelerinin geliştirilmesine ve sağlık hizmetlerine adil ve etik bir şekilde erişimin sağlanmasına yönelik tartışmaları teşvik etmektedir.

KAYNAKLAR

- Bushell, R. (2017). Healthy tourism. MK Smith ve L. Puczko (Eds.), *In the Routledge handbook of health tourism* (s. 91-102.). Routledge Taylor&Francis.
- Cohen, I. G. (2015). *Patients with passports: Medical tourism, law, and ethics*. Oxford University Press.
- Connell, J. (2011). *Medical tourism*. CAB International.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1984). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1985-1989*. (DPT:1974). Ankara. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1989). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990-1994*. (DPT:2174). Ankara. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2006). *Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013*. Ankara. <https://www.metu.edu.tr/system/files/kalkinma.pdf>
- Dürüstkan, S. (2020). Kamu hastanelerinin sağlık turizmindeki etik konumu. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi*, 28(2), 285-291. <https://doi.org/10.5336/mdet-hic.2019-71338>
- Fleuret, S. (2022). *A back and forth between tourism and health: From medical tourism to global health*. ISTE&Wiley.
- Frischhut, M. (2017). Legal and ethical issues of cross-border reproductive care from an EU perspective. MK Smith ve L. Puczko (Eds.), *In the Routledge handbook of health tourism* (s. 201-218.). Routledge Taylor&Francis.
- Gemalmaz, H. B., & Ertan, İ. M. (2015). “Rabbim Cleveland dedi”: Sağlık turizmi-insan hakları ilişkisi üzerine başlangıç notları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 70(4), 1003-1039. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002380
- Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018*. Ankara. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Kayar, A., & Karaca Dedeoğlu, A. (2021). Sağlık turizminde etik sorunları. *Türkiye Biyoetik Dergisi*. 8(4): 178-186. <https://dergipark.org.tr/en/pub/turbietderg/issue/75998/1260152>
- Milica Z. B. & Karla K. B. (2007). *Medical tourism in developing countries*. Palgrave Macmillan.
- Pennings, G. (2013). The ethical management of medical tourism. D. Botterill, G. Pennings & T. Maini (Eds.), *In medical tourism and transnational health care* (s. 179-193.). Palgrave Macmillan.
- Reisman, D. (2017). The ethics of medical travel. MK Smith ve L. Puczko (Eds.), *In the Routledge handbook of health tourism* (s. 183-192.). Routledge Taylor&Francis.
- Stolly, K., & Watson, S. (2012). *Medical tourism a reference handbook*. ABC-CLIO.
- Strateji Bütçe Başkanlığı. (2019). *Onuncu Kalkınma Planı 2019-2023*. Ankara. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>

- Smith, M., & Laszlo, P. (2009). *Health and wellness tourism*. Oxford.
- Tontuş, H. Ö. (2022a). *Sağlık turizmi hukuku*. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu (SATURK). <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-1065/yayinlarimiz.html>
- Tontuş, H. Ö. (2022b). *Sağlık turizmi nedir?*. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu (SATURK). <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-1065/yayinlarimiz.html>
- Uyamık, A. (2015). Sağlık turizmi hukuku. *SD (Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü) Dergisi*. 36,88-91. <https://www.sdplatform.com/Dergi/904/Saglik-turizmi-hukuku.aspx>
- Uygun, M., & Ekiz, E. (2016). An overview of health tourism within the context of Turkey's tourism strategy (2023). *Journal of Hospitality and Tourism*. 14(1), 18-26.
- World Health Organization. (2016). *International health regulations 2005*. (3rd ed). <https://www.who.int/publications/i/item/9789241580496>.